

I. Literatură și studii culturale

Joachim Wittstock (Sibiu): Georg Scherg în Sibiu. O sută de ani de la nașterea scriitorului profesorului de literatură

Rezumat: Împlinirea unui secol de la nașterea scriitorului și filologului Georg Scherg (1917-2002) este un bun prilej de rememorare a unor fapte din viața și activitatea sa. Prin naștere brașovean, Scherg a poposit în tinerețe doar accidental la Sibiu. O ședere îndelungată îi va fi dată doar la vârsta maturității și ale senectuții. Se stabilește în anul 1970 în această urbe, fiind numit Șeful Catedrei de Germanistică la recent înființata Facultate de Istorie-Filologie. Timp de două decenii, până în anul 1990, desfășoară o rodnică activitate, atât ca profesor cât și ca autor prolific de lucrări literare și traducător laborios al unor volume din beletristica românească. Participă la proiecte de cercetare filologice și la simpozioane de istorie literară, strădaniile sale pe acest tărâm fiindu-i răsplătite prin numirea sa ca Doctor honoris causa al Universității „Lucian Blaga” din Sibiu (1997). Se implică totodată în viața literară sibiană, conducând vreme îndelungată un cenaclu al celor atrași de creația poetică.

Cuvinte cheie: Georg Scherg; literatura de expresie germană din România; traduceri din literatura română în limba germană; istoria învățământului universitar sibian

Markus Fischer (București): Între autenticitate și folclorism. Migrație și interculturalitate în “romanele de familie” ale lui Catalin Dorian Florescu

Prezentul articol analizează trei dintre cele mai recente romane ale autorului elvețian, născut în România, Catalin Dorian Florescu: *Zaira* (2008), *Jacob beschließt zu lieben* [*Jacon decide să iubească*] (2011) și *Der Mann, der das Glück bringt* [*Bărbatul care aduce bucuria*](2016). În aceste romane autorul aduce în prim plan povești familiale desfășurate de-a lungul a secole, în care sunt tematizate destine ale migranților din spațiul geografic est-vest. Contrar celorlalte trei romane timpurii ale lui Florescu, cititorul poate constata în narațiunea din aceste romane de familie tendința prezentării folcloristice a unui ambient multicultural.

Cuvinte cheie: Catalin Dorian Florescu, roman de familie, migrație, interculturalitate

Delia Cotârlea (Brașov): Ficțiune și realitate în volumul de proză scurtă *Mierlă - pasare neagră* al autoarei Carmen Elisabeth Puchianu.

Textul literar trăiește într-un context multidimensional. Pe de o parte autorul și realitatea acestuia joacă un rol semnificativ în creația operei literare, pe de altă parte, raportarea la realitate poate avea loc și prin receptare, respectiv într-o dimensiune, în care autorul și textul său sunt neputincioși. Prezentul studiu își propune să analizeze volumul de proză scurtă *Mierlă - pasare neagră* al autoarei Carmen Elisabeth Puchianu (München 1995) din punctul de vedere la receptării, având în vedere că anumite povestiri au stârnit reacții violente în rândul cititorilor minorității

germane din România. Aceste reacții pot fi puse pe seama confuziei între ficțiune și realitate, cât și pe respingerea discursurilor inovatoare în favoarea celor tradiționale, o tendință ce se face remarcată atât în literatura română cât și în literatura de expresie germană din România după schimbările politice din 1989.

Cuvinte cheie: ficțiune, realitate, literatura de expresie germană din România după 1989, tradiție, inovare

Sunhild Galter (Sibiu): „Nimic nu este inventat, totul a fost trăit ...”*Om în celulă* de Erwin Neustädter ca o relatare de experiență

Rezumat: Erwin Neustädter a fost un romancier și poet din rândul minorității germane din România, care a publicat două romane și câteva zeci de poezii în perioada interbelică. După cel de-al Doilea Război Mondial a fost arestat și încarcerat de mai multe ori din motive diferite. Articolul de față dorește să prezinte relatarea sa despre perioada de timp petrecută în penitenciar între anii 1961 și 1963. Tiposcriptul de aproximativ 200 de pagini a fost găsit după ce decedaseră atât el cât și soția lui în anul 1995 și a fost publicat de către familie în anul 2015. Doresc să prezint această carte unui public mai larg, pentru că este o relatare autentică despre situația politică din România comunistă a anilor 1950 și 1960, o relatare, care nu pune accentul pe aspectele politice ale detenției ci pe cele psihologice.

Cuvinte cheie: Erwin Neustädter, timpul petrecut în penitenciar, relatare autentică, aspecte psihologice ale detenției

Mohamed Tabassi (Tunisia): “Umplerea coloristică a viruozității grafice” Aspecte ale scrierii intermediale cu referire la volumul *Erinnerte Gestalten* [*Personaje rememorate*] a lui Andersch.

Rezumat: Este cunoscut faptul că mediile și-au pus amprenta în multiple sensuri asupra vieții oamenilor, influențând pregnant sistemele noastre de valori și modul de gândire. Prin aceasta ele reprezintă o extindere semnificativă a vieții umane. Mai puțin cunoscut este faptul că mediile reprezintă, între timp, baza tuturor formelor de dezvoltare spirituală. Tocmai din acest motiv relația dintre om și lumea medială este foarte tensionată. Această relație ambivalentă oferă mult material pentru inspirația literară. Tematizarea mediilor în literatură unește critic două aspecte: pe deoparte reflectează comportamentul uman față de media, pe de altă parte accentuează scrisul intermedial în sine. Relația dintre cele două idei reprezintă problematica articolului meu. Ca bază de studiu am selectat volumul de povestiri al lui Alfred Andersch *Erinnerte Gestalten* [*Personaje rememorate*]. În cele trei povestiri ale volumului este tratată tema scrisului intermedial din mai multe perspective, fiind ilustrate anumite reacții umane asupra diverselor medii.

Cuvinte cheie: intermedialitate, tipografie, rememorare, imagine, corp

Andreea Dumitru (Sibiu): *Pe norul Transilvania ... O copilărie plină de pericole. „Deportarea” și salvarea mamei.*

Abstract: Transilvania este un ținut care apare frecvent în textele autorilor de limbă germană din România. Povestirea lui Walther Gottfried Seidner nu face nici ea excepție. În centru se află naratorul, un copil de grădiniță, care analizează istoria Europei trăită dintr-un punct de vedere subiectiv. Atenția lui se îndreaptă în special asupra mamei, care este în pericol să fie deportată în Uniunea Sovietică. Firul roșu al narațiunii este întrerupt de retrospective, care întregesc imaginea Transilvaniei de la începutul anului 1945. Prezenta analiză face referire la câteva aspecte ale textului original : râul Cibin și însemnătatea lui pentru comunitatea sibiană, crucea creștina și svastica nazistă, național-socialismul german și comunismul, deportarea minorității germane.

Cuvinte cheie: Transilvania, sași transilvăneni, copilărie, deportare, Sibiu.

Cezara Humă (Iași): Interpretări topologice ale Minnegrottei în poemul *Tristan de Gottfried von Straßburg* și receptarea sa cu referire la mitul Insulei lui Euthanasius în nuvela *Cezara* de Mihai Eminescu

Rezumat: Fără îndoială, episodul ce se petrece în ‚Minnegrotte’ conține cele mai multe și diferite abordări interpretative din întregul ansamblu al poemului *Tristan*, în varianta ce aparține lui Gottfried von Strassburg. Cu toate acestea, este posibil ca multiplele motive și procedee specifice unor tradiții diverse (precum acelea ale anticilor sau ale creștinilor, îndeosebi), să se contopească într-o unitate conceptuală care să legitimeze relația extraconjugală dintre Tristan și Isolde într-un spațiu cu granițe prestabilite, care se subordonează unei alte viziuni asupra lumii. Atunci când contemplă paralelismul cu iubirea sacrală, Gottfried indică faptul că cei doi iubiți se (re)găsesc într-un loc ce servește drept adăpost relației lor și unde domnește doar armonia generată prin dragoste. În ‚Minnegrotte’ se creează o realitate alternativă, unde tranziția dintre curtea regelui Marke și ‚Lustort’, spațiul plăcerilor, devine vizibilă. Oferind o descriere amănunțită a celui din urmă (concentrându-se pe miracolul culinar și excursul autobiografic), Gottfried a reușit să aducă împreună și să analizeze conceptele topologice *locus amoenus*, catedrala iubirii, dar și cel al *paradisus*-ului, având scopul de a înscrie iubirea platonice dintre cei doi în memoria veșniciei.

Cuvinte-cheie: mit, topos, Minnegrotte, *locus amoenus* (spațiu idilic), *paradisus* (motivul paradisiac)

Gerhild Rudolf (Sibiu): Serbarea lanternelor și a Sf. Martin în școlile germane din România. Aspecte ale hermeneuticii interculturale.

Rezumat: În casa comună Europa, schimbul de idei se desfășoară intens iar societățile multiculturale sunt în continuă transformare. Un exemplu interesant și de actualitate pentru transferul cultural într-o societate multilingvă și pluriconfesională este receptarea și înrădăcinarea serbării Sfântului Martin în combinație cu serbarea lanternelor în școlile germane din Transilvania. Școlile cu limba de predare germană din România sunt locuri de întâlnire ale culturilor, un teren de exercițiu pentru comunicarea interculturală, un factor important pentru evoluția comunității multietnice din această regiune. Din 1997, copiii claselor I din școlile germane din România învață dintr-un abecedar nou. Una dintre lecții, ‚*Unser Laternenfest - Serbarea noastră a lampioanelor*’, a dus la propagarea unei serbări necunoscute înainte în

România, nici la sași, nici la români. Serbarea lampioanelor este strâns legată de sărbătoarea Sfântului Martin, un personaj european cu mare putere simbolică. Putem afirma că diversitatea culturală reprezintă o plusvaloare pentru Europa. În era globalizării, a intensificării mișcărilor de migrație și a hibridizării culturale, comunicarea interculturală trebuie să-și adapteze moștenita paradigmă la dinamica și eterogenitatea culturilor contemporane.

Cuvinte cheie: simbol, tradiție, serbarea lanternelor, sf. Martin, școala germană în România, societate multiculturală, comunicare interculturală.

II. Lingvistică

Doris Sava (Sibiu): Modificări ale discursului repetat. Manifestări și interpretări

Rezumat: Plecând de la specificul uzului structurilor fixe în comunicarea cotidiană sau în mesajul scris articolul expune modificări ale discursului repetat (suprimarea, adăugarea, substituirea, permutarea) exemplificate prin formule de rutină adaptate și inovații ale speciilor de text cu limbaj formalizat.

Cuvinte cheie: frazeologism, formule de rutină, modificări, anunț mortuar

Adina-Lucia Nistor (Iași): Etonimul românesc *Aleman* și variantele sale în România și Germania.

Rezumat: Lucrarea de față documentează și etimologizează etnonimul românesc *Aleman* și variantele sale, pornind de la răspândirea lor geografică în România și în Germania. Numele de familie de origine română *Aleman* și *Aloman* (cu cea mai mare răspândire în Transilvania, în județele Sibiu și Alba), dar și *Aliman*, *Alimănescu*, *Alaman* și *Alman* (cu cea mai mare răspândire în Muntenia, Oltenia și Dobrogea) nu provin din fr. *alleman*, precum echivalentele lor germane *Allmann*, *Allmang*, *Lallemand*, concentrate în partea de vest a Germaniei (în landurile Saarland, Rheinland-Pfalz), deoarece nu se întâlnesc și la numele de familie ale sașilor din Transilvania. Prin urmare, originea acestor nume românești este mai degrabă din turcă *aleman* (vezi Iordan, 1983, p. 25 și 23.), însă cu aceeași referire ca și fr. *alleman*, la tribul germanic al *alamanilor* sau *alemanilor*, care înseamnă „german”. În Germania există în prezent numai variantele *Aleman* și *Aliman*, a căror răspândire geografică este specifică fenomenelor de migrație ale populației din est spre vest. Așadar, numele de familie *Aleman* și *Aliman* se regăsesc în centre puternic industrializate precum München, Stuttgart, Karlsruhe, Mannheim, Wiesbaden, Bielefeld, Hamburg și nu în zona de frontieră germano-franceză (a se vedea harta alăturată).

Cuvinte cheie: onomastică, originea și geografia numelor de familie, etnonime.

Sigrid Haldenwang (Sibiu): Cu privire la integrarea verbelor din limba română în graiurile săsești din Transilvania pe baza unor studii de caz

Rezumat: Conviețuirea de-a lungul secolelor a celor două populații, români și sași, pe același teritoriu și contactul lingvistic de durată și intensitate crescândă se reflectă și în graiurile săsești din Transilvania. Scopul lucrării de față este de a analiza transferurile din punct de vedere semantic, modul lor de adaptare fonetică în graiurile săsești, clasificarea lor din acest punct de vedere și de a trage concluzii generale cu privire la procesul lor de integrare. Exemplele alese

provin din *Dicționarul graiurilor săsești din Transilvania*, din *Dicționarul care cuprinde graiurile din Transilvania de Nord* și din alte lucrări de specialitate.

Cuvinte cheie: integrarea verbelor din limba română, contact lingvistic, graiurile sEse¼ti din Transilvania, adaptare foneticE, procesul de integrare.

Cristina Mihail (Sibiu): Specii de text din perspectivă interculturală și interdisciplinară

Rezumat: Articolul prezintă în prima sa parte modalități de abordare a conceptului de text și câteva repere ale evoluției lingvisticii textului. Scopul acestei lingvistici constă în cercetarea modalităților de formare a textelor, indiferent de stil și gen. Pornind de la premisa că anumite elemente textuale sunt indicii ale speciilor de text articolul expune câteva observații asupra delimitării speciilor de text și modalități de cercetare din perspectivă interculturală și interdisciplinară

Cuvinte cheie: lingvistica textului, specii de text, interculturalitate, interdisciplinaritate